

Research Paper

Explaining the place of local tourism in local development (case study: Khorramabad city)

Mahtab Amraie¹ , Mohammadtaghi Heydari^{*2}

¹ PhD student, geography and urban planning, geography, social sciences, Zanjan University, Zanjan, Iran. (mahtab.amraie@znu.ac.ir)

² Associate Professor, Geography and Urban Planning, Geography, Social Sciences, Zanjan University, Zanjan, Iran. (mt.heydari@znu.ac.ir)

© The Author(s)

publisher: University of Mazandaran

[10.22080/jtpd.2024.27160.3883](https://doi.org/10.22080/jtpd.2024.27160.3883)

Received:

August 26, 2024

Accepted:

September 24, 2024

Available online:

October 12, 2024

Keywords:

Tourism, Local development, Khorramabad city

Abstract

Context and Purpose: The main basis of the research is based on the theory of social interaction. According to the above theory, the opinions of the residents of Khorramabad city were investigated through questionnaires and interviews.

Design/methodology/approach: The statistical population of his study was the city of Khorramabad. To analyze the results, Spss and Minitab software and descriptive statistics (percentage, frequency), one-way analysis of variance (ANOVA) were used, and Cronbach's alpha (0.915) was used to measure the reliability of the questionnaire.

Findings: The results of the sample T-Tech test to investigate the impact of local tourism development on the local community of Khorramabad show that because the P-value obtained for all indicators (0.000) is smaller than the significance level of 0.05, with 95% certainty, it can be concluded that the development of local tourism will have favorable effects on the local development of Khorram Abad city. Based on the results of one-way variance analysis, there is a significant difference in terms of the impact of local tourism development on the development of local communities in Khorram Abad city. Because the P-value obtained is equal to 0.000, it can be concluded that there is a difference between the local tourism development indicators in terms of impact on the local communities of Khorram Abad city.

Conclusion: According to the theory of social interaction, a study of the opinions of residents of Khorramabad shows that the development of local tourism will have an impact on the development of local communities in Khorramabad. Therefore, it is suggested that research related to the development of local tourism and its effects on the city of Khorramabad and other cities in Iran continue comprehensively, and since the service and infrastructure index had the lowest average impact from local tourism development, the authorities should pay special attention to this sector.

Originality/value: Given the existence of local communities, diverse, and very attractive cultures and traditions in all parts of Iran, enough attention hasn't been paid to research in this field. The use of the social interaction method is another innovation of this research, which was examined through this lens. This research is similar and consistent in terms of principles with the works of Jennings (2017) entitled Indigenous Peoples and Tourism, Butler (2021) entitled Research on Tourism, People and Economic Development: A Missing Component, Narain and Pondey (2023) entitled Indigenous Tourism: Paving the Way for Protecting Indigenous Peoples' Rights, and the works of Lei et al (2023), Alamineh et al (2023), and Brooks et al. In terms of methodology, it is similar and consistent with the work of Wani et al (2023) entitled Assessing Indigenous Community Views and Attitudes towards the Impacts of Tourism Development in the Northwest Himalayas, India, and the works of Boulhila et al (2022), Quang et al (2023), and Alamineh et al (2023).

***Corresponding Author:** Mohammadtaghi Heydari

Address: Zanjan, Tabriz Road, University Boulevard,
Zanjan University, Faculty of Social Sciences,
Department of Geography

Email: Mt.heydari@znu.ac.ir

Tel: 09127407087

Extended Abstract

1. Introduction

The development of native tourism, especially in the city of Khorramabad, a growing city that has cultural richness and great ecological potential for the growth and development of the native tourism industry, has been considered so that the growth and development of native tourism in this city can not only cause economic, cultural, environmental development, and helps to introduce more tourism potentials in this city. Therefore, the purpose of this research is to investigate the impact of indigenous tourism development on the local communities of Khorramabad from the point of view of the local people of this city.

2. Research Methodology

The current research is based on the type of applied research and descriptive-analytical research method. In order to collect information and data, library methods, searching in electronic databases, field studies, interviews, and researcher-made questionnaires have been used. According to the theory of social interaction, we investigated the opinions of the residents of Khorramabad city through a questionnaire (containing 35 main items which were a subset of 4 research indicators) and conducted interviews. According to the population of 380,829 people in Khorramabad city, 385 people were considered the number of sample people through Cochran's formula. SPSS and Minitab software were used to analyze the results and ArcGIS 10.2 was used to draw the maps. To examine the characteristics of the respondents, descriptive statistics (percentage, frequency) were used for the final analysis of the findings, and one-way analysis of variance (ANOVA) was used to examine the

difference in the effects of local tourism development indicators on the local communities of Khorramabad city. Cronbach's alpha was used to measure the reliability of the questionnaire. The alpha value is 0.915.

3. Research Findings

Investigating the impact of indigenous tourism development on the local community of Khorramabad shows that the development of indigenous tourism will have favorable effects on the local development of Khorramabad city. One of the main reasons for the desirability of local tourism development for the development of Khorramabad city from the perspective of the local residents of this city is the existence of native culture, various celebrations for various occasions, especially weddings and marriage ceremonies which are very beautiful and completely traditional, language, customs and traditions, nomadic lifestyle, etc., this is the city that It has been preserved since hundreds of years ago and has been given special attention in recent years and has been the focus of local and non-local tourists. In terms of the impact of local tourism development on the development of local communities in Khorramabad city, there is a significant difference and it can be concluded that there is a difference between the local tourism development indicators in terms of impact on the local communities of Khorramabad city.

4. Conclusion

Investigating the impact of indigenous tourism development on the local community of Khorramabad shows that the development of indigenous tourism will have favorable effects on the local development of Khorramabad city. It is concluded that there is a difference between the local tourism development

indicators in terms of impact on the local communities of Khorram Abad city.

Funding

There is no funding support.

Authors' Contribution

Authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All of the authors approved the

content of the manuscript and agreed on all aspects of the work

Conflict of Interest

Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We are grateful to all the persons for scientific consulting in this paper.

علمی پژوهشی

تبیین جایگاه گردشگری بومی در توسعه محلی (مطالعه موردی: شهر خرم‌آباد)

مهتاب امرایی^۱، محمدتقی حیدری^{۲*}

^۱ دانشجوی دکتری، جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، جغرافیا، علوم اجتماعی، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران (mahtab.amraie@znu.ac.ir)
^۲ دانشیار، جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، جغرافیا، علوم اجتماعی، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران (Mt.heydari@znu.ac.ir)

© نویسنندگان

ناشر: دانشگاه مازندران

[10.22080/jtpd.2024.27160.3883](https://doi.org/10.22080/jtpd.2024.27160.3883)

چکیده

زمینه و هدف: پایه اصلی پژوهش بر اساس نظریه تعامل اجتماعی بنیاد نهاده شده است. با توجه به نظریه فوق به بررسی نظرات ساکنین شهر خرم‌آباد از طریق پرسش‌نامه و انجام مصاحبه پرداخته شد.

روش‌شناسی: پژوهش بر مبنای نوع تحقیق، کاربردی و روش پژوهش توصیفی-تحلیلی و برای گردآوری اطلاعات از دو روش کتابخانه‌ای و میدانی استفاده شده است. جامعه آماری پژوهش شهر خرم‌آباد و تعداد ۳۸۵ نفر از طریق فرمول کوکران با توجه به جمعیت خرم‌آباد انتخاب شدند. با تأکید بر نظریه تبادل اجتماعی و در بازه زمانی فصل بهار ۱۴۰۳ پژوهش به انجام رسید. برای تحلیل نتایج از نرم‌افزار Spss و Minitab و از آمار توصیفی (درصد، فراوانی)، آزمون تی تک‌نمونه‌ای و از آزمون تحلیل واریانس یک‌طرفه (ANOVA) و برای سنجش پایایی پرسش‌نامه از آلفای کرونباخ (مقدار ۰/۹۱۵) استفاده شد.

یافته‌ها: از مجموع نمونه ۳۸۵ نفره (انتخاب از طریق فرمول کوکران) ۲۰۶ زن و ۱۷۹ مرد، اکثریت جامعه دارای تحصیلات کارشناسی و ساکن در شهر خرم‌آباد بودند. نتایج آزمون تی تک‌نمونه‌ای برای بررسی تأثیر توسعه گردشگری بومی بر جامعه محلی خرم‌آباد نشان می‌دهد که به این دلیل که P-value به‌دست‌آمده برای تمام شاخص‌ها (۰/۰۰۰) کوچک‌تر از سطح معناداری ۰/۰۵ است در نتیجه فرض صفر رد می‌شود؛ لذا با اطمینان ۹۵٪ اطمینان می‌توان نتیجه گرفت توسعه گردشگری بومی بر توسعه محلی شهر خرم‌آباد اثرات مطلوبی خواهد داشت. بر اساس نتایج حاصل از تحلیل واریانس یک‌طرفه، از نظر تأثیرگذاری توسعه گردشگری بومی بر توسعه جوامع محلی شهر خرم‌آباد تفاوت معناداری وجود دارد. به دلیل اینکه مقدار P-value به‌دست‌آمده که برابر با ۰/۰۰۰ است و نتیجه‌گیری می‌شود که بین شاخص‌های توسعه گردشگری بومی از نظر تأثیرگذاری بر جوامع محلی شهر خرم‌آباد تفاوت وجود دارد.

نتیجه‌گیری و پیشنهاد: با توجه به نظریه تعامل اجتماعی بررسی نظرات ساکنین شهر خرم‌آباد نشان می‌دهد که توسعه گردشگری بومی بر توسعه جوامع محلی شهر خرم‌آباد تأثیرگذار خواهد بود. لذا، پیشنهاد می‌شود که پژوهش‌های مرتبط با توسعه گردشگری بومی و اثرات آن بر شهر خرم‌آباد و سایر شهرهای ایران به شکل فراگیر ادامه پیدا کند و از آنجایی که شاخص خدمات و زیرساخت‌ها کم‌ترین میانگین تأثیرپذیری را از توسعه گردشگری بومی داشتند، مسئولین توجه ویژه‌ای به این بخش داشته باشند.

نوآوری و اصالت: با توجه به وجود جوامع محلی و فرهنگ‌ها و سنن مختلف و بسیار جذاب و زیبا در اقصی و نقاط ایران تاکنون توجه چندانی به پژوهش در این زمینه صورت نگرفته است. به کارگیری روش تعامل اجتماعی نوآوری دیگر این پژوهش است که از این دریچه به بررسی عنوان پژوهش پرداخته شد. این پژوهش از نظر مبنایی با کارهای Jennings (۲۰۱۷) با عنوان مردم بومی و گردشگری، Butler (۲۰۲۱) با عنوان تحقیق در مورد گردشگری، مردم و توسعه اقتصادی: یک مؤلفه گمشده، Narain and Pondey (۲۰۲۳) با عنوان گردشگری بومی: هموار کردن راه برای حفاظت از حقوق مردم بومی و کارهای Lei and et al (۲۰۲۳)، Alamineh and et al (۲۰۲۳) و Brooks and et al و از نظر روش با کار Wani and et al (۲۰۲۳) با عنوان ارزیابی دیدگاه‌ها و نگرش‌های جامعه بومی نسبت به اثرات توسعه گردشگری در شمال غربی هیمالیا، هند و کارهای Boulhila and et al (۲۰۲۲)، Quang and et al (۲۰۲۳) و Alamineh and et al (۲۰۲۳) مشابهت و همخوانی دارد.

تاریخ دریافت:

۵ شهریور ۱۴۰۳

تاریخ پذیرش:

۳ مهر ۱۴۰۳

تاریخ انتشار:

۲۱ مهر ۱۴۰۳

کلیدواژه‌ها:

گردشگری، توسعه محلی،
شهر خرم‌آباد

* نویسنده مسئول: محمدتقی حیدری

آدرس: زنجان، بلوار دانشگاه، دانشگاه زنجان، دانشکده علوم اجتماعی، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری.

ایمیل: Mt.heydari@znu.ac.ir
تلفن: ۰۹۱۲۷۴۰۷۰۸۷

۱ مقدمه

به دلیل موارد مذکور و سایر اثرات گردشگری بر جوامع محلی در مجموعه وسیعی از تحقیقات گردشگری، اصطلاح «تأثیر گردشگری» برجستگی پیدا کرده است. از دهه ۱۹۷۰، افزایش قابل توجهی در علاقه به دیدگاه ساکنان در مورد تأثیر گردشگری وجود داشته است و دانشگاهیان و متخصصان را بر آن داشته تا نگرش‌های محلی را از نزدیک بررسی کنند. این پدیده را می‌توان به صراحت از طریق ارزیابی نگرش ساکنان و ارزیابی مبتنی بر ادراک درک کرد. گردشگری اساساً یک فرآیند معاملاتی یکپارچه است که شامل تبادل مستقیم و غیرمستقیم بین بازدیدکنندگان و افراد محلی است. جوهر چنین ارزش‌های مشترک، تنها تغذیه تجربی است که بازدیدکنندگان در ارتباط با درک و لمس مکان دریافت می‌کنند (Wani and et al, 2023: 63). لذا می‌توان بیان کرد که رشد گردشگری هم جنبه‌های سازنده و هم مضر برای ساکنان محلی را در بر می‌گیرد. منافع فردی حاصل از گردشگری با مشارکت جامعه محلی در مدیریت گردشگری مرتبط است. شواهد زیادی در ادبیات وجود دارد که جامعه محلی در مرکز رشد گردشگران قرار دارد و مشارکت آن‌ها کلید موفقیت بلندمدت این صنعت است. بنابراین، ارزیابی بینش ساکنان در مورد تأثیر گردشگری، توسعه گردشگری، گردشگران و کارمندان دولت‌ها را بر آن می‌دارد تا یک سیاست عملی برای گسترش جامعه طراحی کنند. این مسأله به جوامع میزبان انگیزه می‌دهد تا حمایت فعالانه ارائه دهند که باعث ایجاد اصطکاک بین گردشگران و ساکنان می‌شود. بررسی و مستندسازی برداشت جوامع از اثرات گردشگری به ترسیم یک استراتژی ایده‌آل توسعه گردشگری کمک می‌کند (Wani and et al, 2023: 63). بنابراین، اهمیت مطالعه ادراک ساکنان از تأثیر گردشگری علاوه بر افزایش حمایت محلی از توسعه گردشگری و تحقق جوامع میزبان، قابل توجه است (Alamineh and et al, 2023: 2).

در سال‌های اخیر مطالعات، بر پرداختن به طراحی پروژه در جوامع بومی و مشارکت آن‌ها در فرآیندهای اقتصادی سازمان‌یافته و اهمیت آن در زندگی جمعی، اجتماعی و اقتصادی آن‌ها متمرکز شده است. در این رابطه، کرال گرو^۱ بیان می‌کند که این استراتژی‌ها باید برای تقویت کار جمعی بومی و مبتنی بر راه‌حل‌های متناسب با هر جامعه باشد که شامل تأکید بر منفعت اکثریت است، نه بر فردیت (Mosquera-Guerrero and et al, 2023: 2). این راستا گردشگری بومی به‌عنوان یک بخش خدماتی (Yusoh and et al, 2023: 2)، در طول سال‌ها در هماهنگی با ادراک و نگرش جامعه محلی نسبت به شیوه‌های مدیریت گردشگری پایدار شاهد رشد فوق‌العاده‌ای بوده است. توسعه گردشگری بومی یک مجموعه ضروری از فعالیت‌های مالی برای اقتصادهای محلی برای توسعه و احیاء بوده (Wani and et al, 2023: 63)؛ (Lei and et al, 2023: 2) و همچنین می‌تواند به‌عنوان منبع حیاتی درآمد ارزی بسیاری از کشورها باشد (Boulhila and et al, 2022: 10) و موجب شده تا روزبه‌روز افراد بیشتری گردشگری را در مرکز توسعه اقتصادی محلی قرار دهند (Gemar and et al, 2023: 1). گردشگری نیرویی پر جنب و جوش است (Baloch and et al, 2023: 5918) که نه تنها به کشورها کمک مالی می‌کند، بلکه به ایجاد تصویری مثبت از یک کشور کمک می‌کند (Khizar and et al, 2023: 1)، به همین دلیل گردشگری، به‌عنوان ابزاری حیاتی برای توسعه پایدار انسانی در سرتاسر جهان در نظر گرفته می‌شود (Ramos-García and et al, 2023: 2)؛ (Brooks and et al, 2023: 2). امروزه گردشگری می‌تواند به رقابت‌پذیری و پایداری مقصد منجر شود و در عین حال به نفع جوامع محلی باشد (Quang and et al, 2023: 2).

Kawsay?, REVESCO-REVISTA DE ESTUDIOS CO-OPERATIVOS, (129), 123-141.

¹ Coral Guerrero, C. A. (2018). Indigenous entrepreneurship? An economic dimension of Sumak

و خود را از نظر قومی و فرهنگی متمایز از سایر ساکنان کشورها/مناطق محل زندگی خود تعریف می‌کنند. به طور معمول، فرهنگ‌ها و سنت‌های آن‌ها باید در برابر اثرات اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی استعمار، صنعتی شدن و اخیراً جهانی شدن مقاومت می‌کردند. مردم بومی اغلب توسط جریان اصلی جامعه به‌عنوان «فرع» و «توسعه‌نیافته» تلقی می‌شوند. حقوق بشر فردی و جمعی آن‌ها اغلب به نام «توسعه» نادیده گرفته شده است. مردم بومی از نظر جغرافیایی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی به حاشیه رانده می‌شوند (Akbar and Sharp, 2023: 782)؛ (Narain and Pondey, 2023: 410)؛ (Jennings, 2017: 1).

۲،۲ گردشگری

گردشگری نیرویی پر جنب‌وجوش است که سفر را برای کشف طبیعت، ماجراجویی‌ها، شگفتی‌ها و جوامع، کشف فرهنگ‌ها، ملاقات با مردم، تعامل با ارزش‌ها و تجربه سنت‌ها و رویدادهای جدید تحریک می‌کند (Baloch and et al, 2023: 5918). گردشگری از جهاتی کاملاً با سایر اشکال توسعه متفاوت است (Butler, 2021: 8). گردشگری پدیده‌ای اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و زیست‌محیطی است که بر تمامی جنبه‌های زندگی انسان تأثیر گذاشته (Alamineh and et al, 2023: 1) و این تأثیر با افزایش گردشگر بیشتر خواهد شد. بر اساس گزارش سازمان جهانی گردشگری (UNWTO²)، گردشگری یکی از صنایعی است که به‌سرعت در حال رشد است و بیش از ۱۰ درصد در تولید ناخالص داخلی جهانی سهم دارد. بیست و پنج میلیون گردشگر بین‌المللی در سال ۱۹۵۰ به ۱۶۶ میلیون نفر در سال ۱۹۷۰ افزایش یافت و در سال ۲۰۱۸ به ۱/۴۴۲ میلیارد نفر رسید و پیش‌بینی می‌شود تا سال ۲۰۳۰ به ۱/۸ میلیارد نفر برسد (Baloch and et al, 2023: 5918).

ویژه در مناطق مختلف کشور ایران که دارای فرهنگ بومی بوده، دارای اهمیت زیادی است. از این جهت این مقاله به بررسی هرچه بیشتر نقش و یا تأثیر گردشگری بومی در یکی از مناطق بومی و یکی از اصیل‌ترین مناطق کشور ایران یعنی شهر خرم‌آباد می‌پردازد. لذا آگاهی از دیدگاه ساکنین بومی در جهت توسعه گردشگری بومی به‌ویژه در شهر خرم‌آباد به‌عنوان یک شهر در حال رشد که دارای غنای فرهنگی و سنن کهن و آداب خاص، زبان و لباس محلی خاص بوده و همچنین دارای پتانسیل‌های اکولوژیکی بسیاری برای رشد و توسعه صنعت گردشگری بومی است قابل تأمل بوده، به‌طوری‌که رشد و توسعه گردشگری بومی در این شهر می‌تواند نه تنها سبب توسعه اقتصادی گردد، بلکه سبب توسعه فرهنگی و زیست‌محیطی شده و هم به شناساندن بیشتر پتانسیل‌های گردشگری در این شهر کمک کند. از این‌رو هدف این پژوهش بررسی تأثیر توسعه گردشگری بومی بر جوامع محلی خرم‌آباد از دیدگاه مردم محلی این شهر است.

۲ . ادبیات پژوهش

۲،۱ مردم بومی

هر فردی که در این سیاره به دنیا می‌آید دارای برخی حقوق اساسی از جمله مردم بومی است. بسیاری از گروه‌های اجتماعی-اقتصادی و فرهنگی که پیوندهای تبارشناسی مشترکی با سرزمین‌ها و منابع طبیعی دارند (Narain and Pondey, 2023: 406). اصطلاح «بومی» در اصل به معنای کنونی آن توسط اروپایی‌ها به کار می‌رفت. سر توماس براون^۱ اولین کسی است که در سال ۱۶۴۶ این عبارت را به کار برد (Narain and Pondey, 2023: 412). امروزه تقریباً ۳۷۰ میلیون نفر بومی در جهان وجود دارد که به ۵۰۰۰ گروه مختلف تعلق دارند. این گروه‌ها زبان، فرهنگ و سنت‌های خاص خود را دارند که همگی در شرایط سیاسی بسیار متفاوتی فعالیت می‌کنند. آن‌ها در یک منطقه جغرافیایی خاص سکونت داشته

² World Tourism Organization

¹ Sir Thomas Browne

۲،۳ گردشگری بومی

بر اساس نظریات وارن‌هلتز و بارکین^۱ گردشگری بومی جدید نیست (Aulia and Kusumastuti, 2023: 11026). «گردشگری بومی» به گردشگری گفته می‌شود که افراد بومی را یا از طریق اعطای اختیار به آن‌ها بر نشانه‌های تاریخی یک منطقه یا با تبدیل فرهنگ بومی به مرکز تجربه بازدیدکنندگان در خود جای می‌دهد (Narain and Pondey, 2023: 410).

۲،۴ اهداف توسعه گردشگری بومی و اثرات آن بر جامعه محلی

می‌توان استدلال کرد که اولین انگیزه برای تماس مرتبط با گردشگر، الزام یا ضرورت بود، یعنی نیاز مردم به شناخت فرهنگ‌های دیگر. این انگیزه در نخبگان جامعه آن زمان، در قالب اولین گردشگران تور بزرگ اروپا در دهه ۱۶۰۰ یافت شد، این آغاز انگیزه‌های اقتصادی برای بازدید از مردم بومی بود. این دوره با بهبود اقتصادی همراه شد و دولت‌ها (منطقه‌ای و ملی) و آژانس‌های حمایت‌کننده در سطوح ملی و بین‌المللی گردشگری بومی را به‌عنوان راهی برای کاهش فقر در میان مردم بومی تشویق کردند (Butler, 2021: 5). در مجموع اهداف توسعه گردشگری بومی به شرح ذیل است:

جذب سرمایه‌ها و خدمات از سوی دولت

جاذبه‌های میراثی جدید، در تمام نقاط جهان در حال ظهور هستند و علایق بازدیدکنندگان داخلی و خارجی را که مشتاق شنیدن داستان‌های شیوه‌های زندگی جایگزین هستند، تأمین می‌کنند. کمک‌های دولتی اغلب برای کمک به چنین جاذبه‌هایی ارائه می‌شود، زیرا آن‌ها پتانسیل ایجاد اشتغال، افتخار و مشارکت در مناطقی را دارند که ممکن است به چنین تقویتی نیاز داشته باشند. در یک زمینه وسیع‌تر نیز، زمانی که گردشگری به‌خوبی انجام

شود، ممکن است به استقلال اقتصادی، احیای فرهنگی و آموزشی کمک کند و فرصت‌هایی را برای برخوردهای بین فرهنگی مؤثر ایجاد کند (Jennings, 2017: 2).

حفظ و توسعه میراث طبیعی و فرهنگی

میراث فرهنگی (CH^۲) اثر انگشت اصلی هویت فرهنگی یک جامعه (CI^۳) است. از نظر اقتصادی یکی از پویایی‌های محلی را در نظر می‌گیرد. "میراث فرهنگی به‌عنوان یک عنصر کلیدی برای توسعه پایدار محلی شناخته شده است که به هویت سرزمین‌ها و تنوع فرهنگی جوامع محلی کمک می‌کند". بنابراین، سایت میراث فرهنگی نیاز به جمع‌آوری عناصر اجتماعی و فرهنگی خاص یک منطقه و سپس پیاده‌سازی دارایی‌های اقتصادی و اداری به منظور دستیابی به ارزش‌گذاری مؤثر فرهنگ و همچنین تأثیر بر جنبه‌های اقتصادی و اجتماعی قلمرو دارد که حفظ آن را تضمین می‌کند (Gustafsson and Amer, 2023: 2). لذا می‌توان گفت که فعالیت‌های اجتماعی و فرهنگی یکی دیگر از جاذبه‌های اصلی برای گردشگران است. کینگ و استوارت استدلال می‌کند که افزایش گردشگران و قدرت پول، محیط و فرهنگ محلی را به کالا تبدیل کرده است؛ درحالی‌که مردم بومی حق دارند آداب و رسوم فرهنگی خود را حفظ و ادامه دهند (Narain and Pondey, 2023: 406). بنابراین، یک رویکرد یکپارچه باید بتواند به توسعه گردشگری پایدار برای حفظ و توسعه مقاصد محلی تبدیل شود (Quang and et al, 2023: 2).

حفظ منافع اقتصادی و توسعه اقتصادی

در جایی که فرصت‌های اقتصادی محدود است، گردشگری ممکن است یکی از محدود ابزارهای جوامع بومی برای حفظ معیشت خود را ارائه دهد (Sumanapala and Wolf, 2023: 1). لذا، سازمان

communities in natural protected areas. In *Tourism and Ethnodevelopment* (pp. 27-43). Routledge.

^۲ Cultural Heritage

^۳ Cultural identity

^۱ Warnholtz, G., & Barkin, D. (2017). Development for whom? Tourism used as a social intervention for the development of indigenous/rural

ارزش‌های اجتماعی-فرهنگی و میراث باستان‌شناسی که مظهر میزان انگیزه گردشگران و تمایل جامعه محلی برای استقبال از بازدیدکنندگان است منعکس شود. در این زمینه، رشد گردشگری و پایداری محیطی سازه‌های وابسته به یکدیگر در نظر گرفته می‌شوند. بنابراین افزایش توسعه گردشگری و ورود گردشگران به طور مستقیم بر کیفیت گردشگری پایدار و سبز تأثیر گذاشته (Baloch and et al, 2023: 5918).

تأثیر بر توسعه خدماتی و مدیریتی

همان‌طور که پیش‌تر بیان شد گردشگری یک بخش خدماتی است که به سرعت در حال توسعه است و در درآمد بیشتر کشورهای جهان نقش دارد (Yusoh and et al, 2023: 2) در حالی که برای دهه‌ها، مردم بومی دسترسی کمی به فعالیت‌های توریستی و در نتیجه دسترسی اندکی به مزایای صنعت گردشگری داشته‌اند. جوامع بومی پس از سال‌ها محرومیت و بهره‌برداری از فرهنگ خود به عنوان یک جاذبه (محصول) گردشگری، به مقاصد گردشگری بومی تبدیل شده‌اند که در آن ساکنان بومی مشارکت مستقیم و جمعی در فعالیت‌های مدیریتی برای توسعه گردشگری دارند (Ramos-García and et al, 2023: 2). مشارکت ساکنین سبب رونق اجتماعی مقاصد گردشگری بومی می‌گردد. رونق اجتماعی در گردشگری مفهومی است که به رقابت-پذیری مقصد گردشگری بستگی دارد. این ناشی از این واقعیت است که رقابت‌پذیری مقصد از طریق عواملی ایجاد می‌شود که مدیریت منابع طبیعی و اجتماعی فرهنگی، خدمات عمومی و زیرساخت‌ها را تغییر می‌دهند، توسعه می‌دهند، ایجاد می‌کنند و تقویت می‌کنند که به جذب گردشگران به مقصد کمک می‌کند. در نتیجه، رقابت‌پذیری مقصد بر رفاه اجتماعی تأثیر می‌گذارد (Ramos-García and et al, 2023: 6-5).

جهانی گردشگری (UNWTO¹) که اخیراً اکوتوریسم استرالیا با آن مشارکت می‌کند، وقتی می‌گوید گردشگری یکی از پویاترین بخش‌های اقتصادی است که بومیان می‌توانند استانداردهای زندگی خود را از طریق آن بالا ببرند، درست است (Baloch and et al, 2023: 5919). امروزه گردشگری نقشی حیاتی در تقویت اقتصاد یک کشور و فرصت‌ها را افزایش می‌دهد و به سیاست‌گذاران با مهارت‌ها و دانش اجازه می‌دهد تا سیاست‌ها و استراتژی‌های مؤثر توسعه گردشگری را تدوین کنند. گردشگری می‌تواند به رقابت‌پذیری و پایداری مقصد منجر شود و در عین حال به نفع جوامع محلی باشد (Quang and et al, 2023: 1). گردشگری ایجاد شغل و سرمایه‌گذاری را در مناطق محلی ترویج می‌دهند و همچنین حمل‌ونقل را بهینه و میراث فرهنگی محلی را تقویت می‌کنند (Gemar and et al, 2023: 1).

حفظ پایداری زیست‌محیطی

در جوامع بومی، گردشگری نقش مهمی ایفا می‌کند. جوامعی که قبلاً به فعالیت‌های کشاورزی، زراعت، جنگل‌داری و پرورش ماهی اختصاص داشتند راهی برای تنوع بخشیدن به فعالیت‌های شغلی خود از طریق گردشگری پیدا کردند. اکوتوریسم، گردشگری مبتنی بر جامعه، گردشگری مبتنی بر طبیعت و گردشگری بومی، به عنوان پاسخی به توافق‌نامه‌های بین‌المللی برای استفاده پایدار و استفاده از منابع طبیعی و فرهنگی به نام حفاظت و پایداری زیست-محیطی توسعه یافته‌اند (Ramos-García and et al, 2023: 2). در واقع پایداری زیست‌محیطی تلاش آگاهانه مبتنی بر آینده است که با هدف حفظ میراث اجتماعی-فرهنگی و حفظ منابع طبیعی برای حفاظت از اکوسیستم‌های محیطی از طریق حمایت از سلامت و رفاه اقتصادی مردم انجام می‌شود. پایداری محیط زیست را می‌توان در محوطه‌سازی طبیعی پاک و سبز، تنوع زیستی پر رونق، سواحل دریایی بکر، امتداد طولانی استپ‌های بیابانی،

¹ World Tourism Organization

فرهنگی و زبان‌های بومی: تقویت توسعه اقتصادی در شهرداری محلی پولوکوانه به این بحث می‌پردازد که چگونه ادغام زبان‌های بومی می‌تواند به جنبه‌های مختلف توسعه اقتصادی محلی، از جمله گردشگری، کارآفرینی، حفظ فرهنگی و مشارکت جامعه کمک کند. Liu and et al (۲۰۲۳)، در پژوهشی با عنوان مزایای گردشگری برای توسعه جامعه روستایی به چهار ویژگی اصلی سهم گردشگری روستایی (اقتصادی، اجتماعی فرهنگی، زیست‌محیطی و اوقات فراغت و آموزشی و ۳۲ ویژگی فرعی) در توسعه جامعه روستایی دست یافتند. در نهایت، تأیید می‌کنند که منافع اقتصادی مهم‌ترین سهم است. Tresiana and et al (۲۰۲۳)، در پژوهشی با عنوان استراتژی توسعه گردشگری جامعه دوستانه بومی از طریق رویکرد حکمرانی به این نتیجه رسیدند که عوامل کلیدی در توسعه شامل یک سیستم ارزشی در قالب یک سیاست قانون روستا و دستور کار اهداف توسعه پایدار، یک رویکرد سبز و یک برنامه روستایی گردشگری سبز است. توجه و ایجاد همکاری با ذی‌نفعان کلیدی، یعنی ارتباطات بومی-محلی، می‌تواند هم‌افزایی دانش و گفتمان، بازیگران و شبکه‌ها، سیاست و منافع را در فرآیند سیاست ایجاد کند. Alamineh and et al (۲۰۲۳)، در پژوهشی با عنوان ادراک جوامع محلی در مورد تأثیر اجتماعی گردشگری و پیامدهای آن برای توسعه پایدار در ایالت منطقه‌ای آمه‌ارا به این نتایج دست یافتند که گردشگری دارای اثرات مثبت و منفی بر مقاصد گردشگری است. تأثیر اجتماعی مثبت در قالب گسترش هتل‌ها، حمل‌ونقل جاده‌ای، حمل‌ونقل هوایی، برق، اینترنت، بانک‌داری و سایر زیرساخت‌ها و تأثیر منفی اجتماعی به صورت دسترسی نابرابر به خدمات اجتماعی فوق‌الذکر، گسترش فحشا، تداوم سرقت و تجارت غیرقانونی میراث و اتخاذ تصادفی سبک زندگی و آداب ساکنان توسط گردشگران بیان شد. شهبازی و موسوی محمودآبادی (۱۴۰۲)، در پژوهشی با عنوان واکاوی نقش گردشگری در توسعه پایدار روستایی (مورد مطالعه: روستای محمودآباد،

در ارتباط با گردشگری بومی و اثرات آن بر توسعه محلی پژوهش‌های بسیاری صورت گرفته که در زیر به برخی از آن‌ها پرداخته شده است:

Butler (۲۰۲۱)، در پژوهشی با عنوان تحقیق در مورد گردشگری، مردم بومی و توسعه اقتصادی: یک مؤلفه گم‌شده به بررسی تحقیقات در مورد گردشگری بومی در نیم قرن گذشته می‌پردازد و به افزایش حجم و تغییر ماهیت و نقش تحقیقات در مورد گردشگری که شامل مردم بومی می‌شود و همچنین غفلت طولانی‌مدت از برخی عناصر توسعه اقتصادی و همچنین مسائل فعلی و احتمالی آینده را که نیاز به توجه تحقیقاتی دارند، در پرتو تغییر انگیزه‌های مشارکت در گردشگری بومی و گسترش گردشگری بومی فراتر از مناطق سنتی بررسی می‌کند. Aulia and Kusumastuti (۲۰۲۲)، در پژوهشی با عنوان مفهوم گردشگری بومی ساخت گردشگری دوستانه برای مردم بومی بادوی (استان بانتن در اندونزی) به این نتایج رسیدند که گردشگری بومی به‌عنوان یک رویکرد جایگزین در مدیریت گردشگری فرهنگی که دوستدار محیط زیست مردم بومی بادوی است، مرتبط بوده و کلید اصلی گردشگری بومی در بادوی در مدیریت کنترل محیط زیست، جامعه، صنعت و استراتژی‌های بازاریابی مناسب برای هماهنگ کردن مسائل زیست‌محیطی و حفاظت از فرهنگ بدوی است که مورد توجه دولت‌های محلی نبوده است. Narain and Pondy (۲۰۲۳)، پژوهشی با عنوان گردشگری بومی: هموار کردن راه برای حفاظت از حقوق مردمان بومی انجام دادند. هدف این مقاله جلب توجه به گردشگری بومی و حقوق مردمان بومی و ارائه راهکارهایی برای حفاظت از آن‌ها از طریق گردشگری بومی است. همچنین به دنبال بررسی مزایایی است که مردم بومی از گردشگری بومی به دست آورده‌اند. این مقاله همچنین سعی دارد توصیه‌های کمی برای استفاده از گردشگری بومی برای حمایت از حقوق مردمان بومی ارائه کند. Maswanganyi and Salawu (۲۰۲۳)، در پژوهشی با عنوان گردشگری

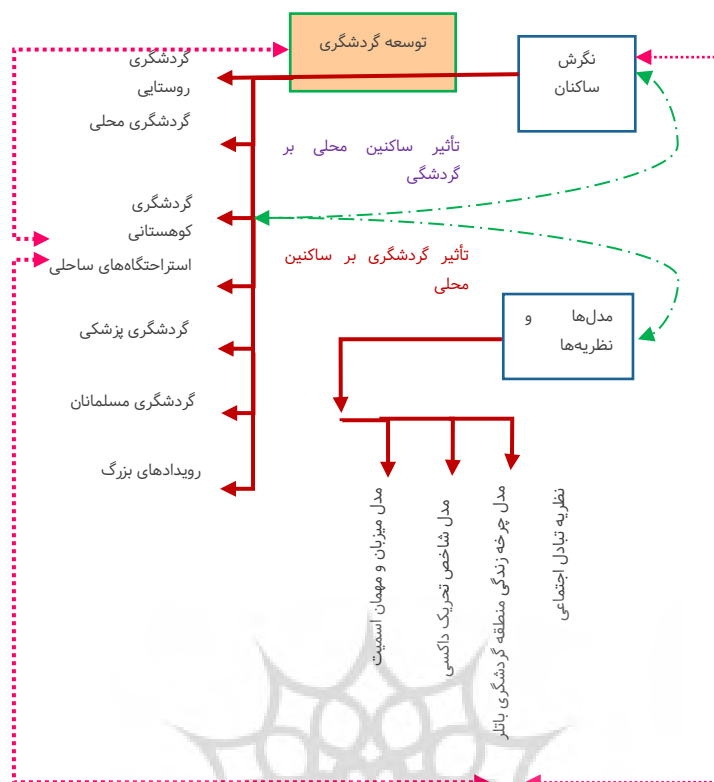
گردشگری بومی در شهر خرم‌آباد پرداخته و نظریه تبادل اجتماعی را به‌عنوان یک مبنا برای کار قرار گرفت تا به صورت دقیق‌تر و همه‌جانبه‌تر به مسأله پژوهش پرداخته شود. در این رابطه ساتون^۱ (۱۹۶۷) برای اولین بار مفهوم مبادله‌ای را که در تعاملات اجتماعی بین میزبان و مهمان صورت می‌گیرد، به‌عنوان یک رویارویی نامتعادل معرفی کرد که ممکن است باعث ایجاد یک مبادله ثمربخش یا بهره‌برداری از منابع میزبان شود که منجر به برداشتهای منفی از بازدیدکنندگان در میان جمعیت میزبان شود. این تبادل منابع را در یک فرآیند تعاملی تفسیر می‌کند که در آن ارزش مثبت توسط طرف‌های درگیر جست‌وجو می‌شود. در طول فرآیند، پاداش‌ها و هزینه‌های مبادله، مورد قضاوت قرار می‌گیرد. تحقیقات در مورد نگرش ساکنان نسبت به توسعه گردشگری انواع مختلف گردشگری از جمله گردشگری روستایی، گردشگری محلی، گردشگری کوهستانی، استراحتگاه‌های ساحلی، گردشگری پزشکی، گردشگری مسلمانان و رویدادهای بزرگ را پوشش می‌دهد (Lei and et al, 2023: 2). لذا، محققان مختلف سعی کرده‌اند نظریه‌ها و مدل‌هایی را در مورد بررسی چگونگی تأثیر گردشگری بر ادراک جوامع محلی و بالعکس شناسایی کنند. برای این منظور، مدل چرخه زندگی منطقه گردشگری باتلر، مدل شاخص تحریک داکسی، مدل میزبان و مهمان اسمیت و نظریه تبادل اجتماعی شناسایی شده است. هر مدلی نقاط قوت و کاستی‌های خاص خود را دارد، حتی اگر ارائه آن‌ها از حوصله این مقاله خارج باشد. برای این تحقیق از نظریه تبادل اجتماعی به‌عنوان یک لنز استفاده شده است (Alamineh and et al, 2023: 3).

شهرستان خدابنده، استان زنجان) به این نتایج رسیدند که نقش مؤثر گردشگری در اقتصاد محلی و همچنین در ایجاد اشتغال، درآمد، آشنایی با فرهنگ و آداب و رسوم بوده است. علیخانی و همکاران (۱۴۰۲)، در پژوهشی با عنوان بررسی تأثیر برپایی رویداد گردشگری جشن انار بر توسعه روستاهای بخش باینگان شهرستان پاوه به این نتایج رسیدند که از جمله اثرات اجتماعی-فرهنگی رویدادهای گردشگری افزایش فرصت ملاقات با افراد جدید، افزایش مهارت در جوانان برای برگزاری این مراسم‌ها و تشویق به مشارکت جمعی و در بخش اقتصادی اثرات در سطوح متوسط و بالا بود. در بخش تأثیرات زیست‌محیطی نتایج نشان داد ایجاد آلودگی هوا به‌واسطه ورود خودروهای گردشگران بیشترین فراوانی را به خود اختصاص داده است. در بین اثرات منفی، ایجاد صدا در مرتبه اول بود و همچنین رابطه معنی‌داری بین برگزاری رویدادهای گردشگری و ابعاد اجتماعی و اقتصادی وجود داشته است. یاری‌حصار و محمدی (۱۴۰۲)، در پژوهشی با عنوان واکاوی نقش گردشگری بر توسعه روستاهای هدف گردشگری شهرستان پاوه به این نتایج رسیدند که گردشگری در سطح مطلوبی بر درآمد و اشتغال در توسعه روستا تأثیر داشته و در سطح متوسطی بر تحولات فرهنگی، تغییرات کالبدی-فضایی و تعاملات اجتماعی تأثیرگذار است، اما در شاخص زیست‌محیطی سرپرستان خانوار تأثیر توسعه گردشگری را منفی و کم‌تر از مطلوبیت عددی ارزیابی کرده‌اند.

۳ روش‌شناسی پژوهش

در این پژوهش به بررسی نظریات مختلف در ارتباط با دیدگاه ساکنین محلی در ارتباط با تأثیر توسعه

¹ Sutton, W. A. (1967). Travel and understanding: Notes on the social structure of touring. *International journal of comparative sociology*, 8, 218.

شکل ۱. تأثیرات متقابل گردشگری و ساکنین محلی و تولید نظریات علمی (منبع: نگارندگان، ۱۴۰۳)

(۱) پاداش‌های حاصل ارزش‌گذاری شود، افراد در مبادلات شرکت خواهند کرد. (۲) مبادله احتمالاً پاداش‌های ارزشمندی را به همراه خواهد داشت و (۳) هزینه‌های درک شده از پاداش‌های درک شده تجاوز نمی‌کند. این اصول حاکی از آن است که اگر ساکنین بتوانند بدون متحمل شدن هزینه‌های غیرقابل قبول، از مزایایی بهره‌مند شوند، ساکنان مایل به تبادل با گردشگران خواهند بود. از نظر تئوری، ساکنانی که نتایج گردشگری را از نظر شخصی ارزشمند می‌دانند و معتقدند که هزینه‌ها بیشتر از منافع نیست، به نفع تبادل و توسعه گردشگری خواهند بود. مزیت استفاده از نظریه تبادل اجتماعی این است که می‌تواند توضیحاتی را برای ادراکات مثبت و منفی ارائه دهد و روابط را در

نظریه مبادله اجتماعی یک رویکرد غالب برای مفهوم‌سازی نحوه وزن کردن طرفین در تعیین تصمیمات و رفتارشان در تعاملات خود در سیستم‌های تبادل اجتماعی است. بلاو^۱ (۱۹۶۸) بیشتر در مورد اهمیت بررسی تعاملات فردی در سطح اجتماعی بحث کرد (Lei and et al, 2023: 2). امرسون^۲ (۱۹۷۶) که بر رویکرد یکپارچه خرد کلان تأکید داشت، مبادلات اجتماعی را به‌عنوان «فرآیندهای دو طرفه، متقابل احتمالی و متقابل پاداش‌دهنده شامل «معاملات» توصیف کرد (Lei and et al, 2023: 3). لذا، می‌توان گفت که نظریه تبادل اجتماعی چارچوبی مناسب برای توسعه درک ساکنان از تأثیرات گردشگری در نظر گرفته شده است. نظریه تبادل اجتماعی پیشنهاد می‌کند که اگر

² Emerson, R. M. (1976). Social exchange theory. Annual Review of Sociology, 2(1), 335-362. <https://doi.org/10.1146/an-nurev.so.02.080176.002003>

¹ Blau, P. M. (1968). Social exchange. In D. L. Sills (Ed.), International encyclopedia of the social sciences (pp. 452-457). Macmillan & Free Press.

سطح فردی یا جمعی بررسی کند (Alamineh and et al, 2023: 3).

جدول ۱. شاخص‌ها و زیرشاخص‌های مورد بررسی پژوهش

شاخص	زیرشاخص
اقتصادی	افزایش انگیزه‌های اقتصادی در زمینه تجاری، حمل‌ونقل و اقامت، (Butler, 2021: 5)، فروش محصولات بومی (Butler, 2021: 5)، کاهش فقر در میان مردم بومی (Butler, 2021: 5) (Narain and Pondey, 2023: 410)، ایجاد چشم‌انداز اشتغال (Narain and Pondey, 2023: 410) (Boulhila and et al, 2022: 10) (Baloch and et al, 2023: 5917) (Wani and et al, 2023: 63)، ارتقای تنوع محصولات بومی (Narain and Pondey, 2023: 410)، بهبود و افزایش درآمدها (Yiamjanya and et al, 2022: 1595) (Boulhila and et al, 2022: 10) (Wani and et al, 2023: 63) (Yusoh and et al, 2023: 2)، توسعه مهارت‌های و فرصت‌های شغلی (Yiamjanya and et al, 2022: 1595) (Wani and et al, 2023: 70)، افزایش تقاضا برای نیروی کار (Wani and et al, 2023: 70)، افزایش قیمت‌ها با افزایش گردشگری (Wani and et al, 2023: 70)، جذب فرصت‌های سرمایه‌گذاری (Boulhila and et al, 2022: 10)، افزایش رقابت-پذیری و پایداری منطقه (Quang and et al, 2023: 1)، گشایش تجاری (Baloch and et al, 2023: 5917)، حفظ معیشت مردم بومی (Sumanapala and Wolf, 2023: 1).
فرهنگی-اجتماعی	اجتناب از درگیری‌های احتمالی بر سر استفاده از منابع (Butler, 2021: 5)، مشارکت بیشتر بومیان در مدیریت این اماکن گردشگری (Butler, 2021: 6)، توقف مهاجرت فرار از روستاها (Narain and Pondey, 2023: 410)، توانمندسازی زنان و نوجوانان (Narain and Pondey, 2023: 410)، القای احساس غرور در بین مردم بومی (Narain and Pondey, 2023: 410)، حراست از اماکن تاریخی (egyptunitedvoice.com)، بهبود تصویر جامعه میزبان و حفاظت از آن (Wani and et al, 2023: 70) (Alamineh and et al, 2023: 2) (Brooks and et al, 2023: 1)، کاهش جرم و جنایت با توسعه گردشگری (Wani and et al, 2023: 70)، گسترش و نوسازی فرهنگ محلی (Alamineh and et al, 2023: 2) (Brooks and et al, 2023: 1) (Butler, 2021: 5) (Yiamjanya and et al, 2022: 1595) (Wani and et al, 2023: 70)، ارائه مناظر و ارزش‌های فرهنگی بومی به گردشگران (Sumanapala and Wolf, 2023: 1)، افزایش آگاهی‌ها (egyptunitedvoice.com)، بهبود فضاهای آموزشی (Yiamjanya and et al, 2022: 1595).
خدماتی	توسعه زیرساخت‌ها و زمین‌های موجود (egyptunitedvoice.com) (Brooks and et al, 2023: 1) (Butler, 2021: 6) (Baloch and et al, 2023: 5917) (egyptunitedvoice.com) (Alamineh and et al, 2023: 1) (2023: 1)، رضایت از بهبود فناوری‌های دیجیتالی و دیجیتالی شدن (egyptunitedvoice.com) (Alamineh and et al, 2023: 1) (Wani and et al, 2023: 63)، افزایش کیفیت خدمات عمومی منطقه (Wani and et al, 2023: 70) (Alamineh and et al, 2023: 2) (Wani and et al, 2023: 70)، گسترش هتل‌ها (Alamineh and et al, 2023: 1)، رضایت از عملکرد بانکداری (Alamineh and et al, 2023: 1).
زیست محیطی	افزایش آگاهی مردم برای حفاظت از محیط زیست (Yiamjanya and et al, 2022: 1595)، بهبود استانداردهای سطح زندگی (Wani and et al, 2023: 63) (Yiamjanya and et al, 2022: 1595) (egyptunitedvoice.com)، بهره‌وری مناسب‌تر و حفاظت از منابع و جاذبه‌های طبیعی منطقه (نویسندگان) (Alamineh and et al, 2023: 2)، یادگیری روش‌های کاهش تولید مواد زائد (نویسندگان)، افزایش رفاه جامعه محلی (Wani and et al, 2023: 70)، ایجاد جاذبه‌های طبیعی (Alamineh and et al, 2023: 2).

(منبع: یافته‌های نظری تحقیق، ۱۴۰۳)

ایران) از طریق فرمول کوکران ۳۸۵ نفر به‌عنوان تعداد افراد نمونه در نظر گرفته شد. انتخاب افراد حاضر نمونه به صورت کاملاً تصادفی بود. برای تحلیل نتایج از نرم‌افزار Spss و Minitab و برای ترسیم نقشه‌ها از ArcGIS10.2 استفاده گردید. برای بررسی ویژگی‌های پاسخ‌گویان از آمار توصیفی (درصد، فراوانی) برای تجزیه و تحلیل نهایی یافته‌ها از آزمون تی تک‌نمونه‌ای و برای بررسی تفاوت اثرگذاری شاخص‌های توسعه گردشگری بومی بر جوامع محلی شهر خرم‌آباد از آزمون تحلیل واریانس یک‌طرفه (ANOVA) استفاده شد. برای سنجش پایداری پرسش‌نامه از آلفای کرونباخ استفاده شد. مقدار آلفا ۰/۹۱۵ است که میزان بسیار بالای همبستگی درونی بین سؤالات پژوهش را نشان می‌دهد. در جدول (۲) میزان آلفای تمام شاخص‌های پژوهش نشان داده شده است.

پژوهش حاضر بر مبنای نوع تحقیق، کاربردی و روش پژوهش توصیفی - تحلیلی است. جهت گردآوری اطلاعات و داده‌ها از روش‌های کتابخانه‌ای، جست-وجو در پایگاه‌های الکترونیکی اطلاعات و همچنین مطالعات میدانی مصاحبه و پرسش‌نامه محقق-ساخته استفاده شده است. با توجه به نظریه تعامل اجتماعی به بررسی نظرات ساکنین شهر خرم‌آباد از طریق پرسش‌نامه (حاوی ۳۵ گویه اصلی که زیرمجموعه ۴ شاخص پژوهش بود) و انجام مصاحبه پرداخته شد. محققین با حضور در اماکن گردشگری و عمومی و حضور در سازمان گردشگری و مصاحبه با مراجعین و حضور در برخی محلات شهر خرم‌آباد نسبت به تکمیل پرسش‌نامه و مصاحبه اقدام نمودند. جامعه آماری پژوهش، شهر خرم‌آباد بود که با توجه به جمعیت ۳۸۰۸۲۹ نفری (سرشماری سال ۱۳۹۵) شهر خرم‌آباد (براساس یافته‌های مرکز آمار

جدول ۲. میزان آلفای پژوهش

مؤلفه	تعداد سؤالات	ضریب پایانی
اقتصادی	۱۳	۰/۸۴۶
فرهنگی-اجتماعی	۱۲	۰/۹۳۲
خدماتی	۴	۰/۷۴۵
زیست‌محیطی	۶	۰/۸۴۱
کل	۳۵	۰/۹۱۵

(منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۳)

رشد کرده است و محلات و مناطقی در قسمت‌های شمالی و جنوبی شهر به وجود آمده است (Ziari et al, 2021: 41). بر اساس تقسیمات کالبدی شهر خرم‌آباد دارای ۳ منطقه و ۲۳ ناحیه شهری می‌باشد. شهر خرم‌آباد با دو هسته مرکزی شهر متمرکز و پیوسته، اداری و تجاری-الگوی تک‌مرکزی به‌عنوان قطب اصلی توسعه استان، مرکز خرید شهری و منطقه (مرکز اشتغال، خرید و تفریح) با مجموعه‌ای از مؤسسات دولتی و تجاری (بانک، پست و مخابرات)، فرهنگی و تفریحی (قلعه فلک الافلاک) و تراکم شبکه حمل‌ونقل (خطوط اتوبوسرانی و تاکسی) می‌باشد، این ناحیه بالاترین حجم آلوده‌شد را دارد. بافت مرکز شهر به علت داشتن جاذبه‌های

محدوده مورد پژوهش شهر خرم‌آباد است. شهر خرم‌آباد با موقعیت جغرافیایی به طور ۴۸ درجه و ۲۲ دقیقه شرقی و عرض ۳۳ درجه و ۲۹ دقیقه شمالی، در ارتفاع ۱۱۷۱ متری از سطح دریا قرار دارد. این شهر به‌عنوان مرکز استان لرستان، در درون دره-ای پا گرفته است و رود خرم‌آباد با جهت شمالی-جنوبی از خط‌القعر آن می‌گذرد. قسمت شمالی شهر، منظره‌ای کوهستانی و جنوب آن منظره‌ای تقریباً جلگه‌ای دارد. جمعیت این شهر مطابق آمار سرشماری سال ۱۳۹۵ برابر ۳۸۰۸۲۹ نفر بوده است. این شهر در سال‌های اخیر مقصد بسیاری از مهاجران از شهرستان‌های تابعه و ... بوده است و به فراخور این افزایش جمعیت شهر نیز از نظر فیزیکی

فراوانی و درصد متعلق به گروه سنی ۳۰ تا ۴۰ سال (۴۴/۴ درصد)، و کمترین فراوانی و درصد متعلق به گروه‌های سنی ۵۰ تا ۵۹ سال با ۱۱ نفر (۲/۹ درصد) و ۶۰ سال به بالا با ۱۹ نفر (۴/۹ درصد) بود. اکثریت جامعه دارای تحصیلات کارشناسی با ۱۸۶ نفر (۴۸/۳ درصد) و ساکن در شهر خرم‌آباد (۲۰۶ نفر یعنی ۵۳/۵ درصد) بوده و مشاغل دولتی با ۱۷۱ نفر (۴۴/۴ درصد) و آزاد با ۱۳۷ نفر (۳۵/۶ درصد) بیشترین افراد جامعه را تشکیل می‌دهند. اکثریت افراد جامعه شامل ۲۷۰ نفر (۷۰/۱ درصد) بومی محل بوده و گردشگر نبودند و اکثریت یعنی ۱۲۰ نفر (۳۱/۷) از افراد پاسخ‌گو بیش از ۲۰ سال است که ساکن شهر خرم‌آباد هستند.

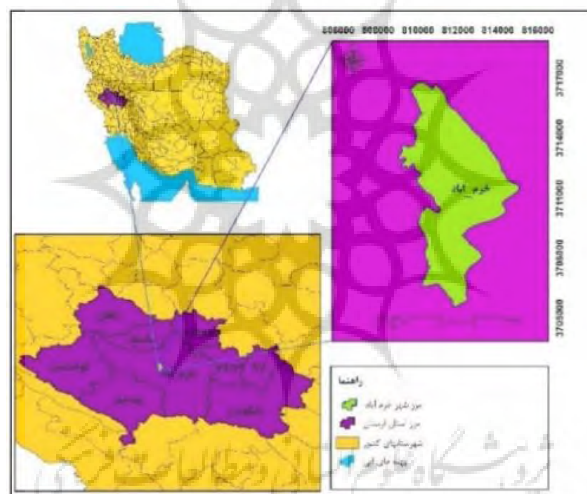
گردشگری بسیاری از جمله: قلعهٔ فلک‌الافلاک، خانهٔ آخوند ابو، باباطاهر، امامزاده زید ابن علی و ... دارای آثار باارزشی می‌باشد که لزوم توجه به گردشگری بافت تاریخی شهر را دوچندان نموده است (Tavalai and Timuri, 2017: 37).

۴ یافته‌ها و بحث

– بررسی ویژگی‌های توصیفی جمعیت‌شناختی پاسخ‌گویان

همان‌طور که در جدول (۳) نشان داده شده از مجموع جامعهٔ ۳۸۵ نفرهٔ مورد مطالعه ۲۰۶ نفر زن (۵۳/۵ درصد) و ۱۷۹ نفر مرد (۴۶/۵ درصد)، بیشترین

شکل ۲. محدودهٔ مورد مطالعه

(ادارهٔ راه و شهرسازی استان لرستان، ۱۴۰۳)

جدول ۳. توزیع فراوانی و درصد وضعیت پاسخ‌گویان

درصد	فراوانی			درصد	فراوانی		
۴۴/۴	۱۷۱	کارمند دولت	شغل	۲۸/۳	۱۰۹	۲۰ تا ۳۰ سال	جنسیت
۳۵/۶	۱۳۷	آزاد		۴۴/۴	۱۷۱	۳۰ تا ۴۰ سال	
۶/۵	۲۵	بیکار		۱۹/۵	۷۵	۴۰ تا ۵۰ سال	
۸/۳	۳۲	دانشجو		۲/۹	۱۱	۵۰ تا ۵۹ سال	
۵/۲	۲۰	دانش‌آموز		۴/۹	۱۹	۶۰ سال به بالا	
۲۹/۹	۱۱۵	بلی	گردشگر	۴۶/۵	۱۷۹	مرد	جنسیت
۷۰/۱	۲۷۰	خیر		۵۳/۵	۲۰۶	زن	
۲۷/۳	۱۰۵	کم‌تر از ۵ سال	مدت سکونت	۳/۱	۱۲	بی‌سواد	میزان تحصیلات
۲۳/۴	۹۰	۵ تا ۱۰ سال		۱۳/۵	۵۲	زیردیپلم	
۱۷/۷	۶۸	۱۰ تا ۲۰ سال		۲۱/۶	۸۳	دیپلم	
				۴۸/۳	۱۸۶	کارشناسی	
				۱۳/۵	۵۲	ارشد و دکتری	
				۵۳/۵	۲۰۶	خرم‌آباد	سکونت
۳۱/۷	۱۲۲	بیش از ۲۰ سال		۳۶/۱	۱۳۹	سایر شهرهای استان	
				۱۰/۴	۴۰	خارج استان	

توسعه گردشگری بومی بر جوامع محلی شهر
خرم‌آباد تأثیرگذار نیست. $H_0: \mu \leq 3$

آزمون تی تک‌نمونه‌ای برای بررسی تأثیر
توسعه گردشگری بومی بر جامعه

محلی خرم‌آباد

توسعه گردشگری بومی بر جوامع محلی شهر خرم-

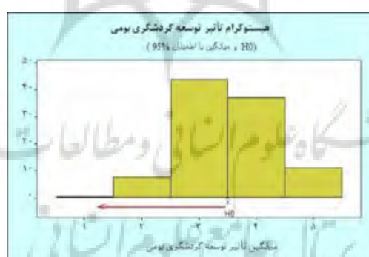
آباد تأثیرگذار است. $H_1: \mu \leq 3$

جدول ۴. نتایج حاصل از آزمون T برای اثرات توسعه گردشگری بومی بر جوامع محلی خرم‌آباد

شاخص	مقدار آماره t	انحراف استاندارد	درجه آزادی (df)	مقدار احتمال در آزمون دو طرفه (sig)	میانگین تفاضلات	میانگین	فاصله اطمینان ۹۵٪ برای تفاضلات	
							کران پایین	کران بالا
اقتصادی	۵۳/۲۲۴	۰/۴۲۷	۳۸۴	۰/۰۰۰	۱/۱۵۸	۴/۱۶	۰/۱۱	۱/۲۰
فرهنگی- اجتماعی	۶/۶۷۸	۰/۷۱۶	۳۸۴	۰/۰۰۰	۰/۲۴۴	۳/۲۴	۰/۱۷	۰/۳۲
خدماتی- زیرساختی	۶/۴۸۸	۰/۶۶۴	۳۸۴	۰/۰۰۰	۰/۲۱۹	۳/۲۲	۰/۱۵	۰/۲۹
زیست- محیطی	۷/۱۶۹	۰/۶۰۹	۳۸۴	۰/۰۰۰	۰/۲۲۳	۳/۲۲	۰/۱۶	۰/۲۸
کل	۲۰/۰۲۶	۰/۴۵۱۵۲	۳۸۴	۰/۰۰۰	۰/۴۶۰	۳/۴۶۰۸	۰/۴۱۵۶	۰/۵۰۶۱

(منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۳)

ساکنین محلی این شهر؛ وجود فرهنگ بومی، جشن-های مختلف به مناسبت‌های مختلف به‌ویژه مراسم عروسی و ازدواج که بسیار زیبا و کاملاً به صورت سنتی برگزار می‌گردد، زبان، آداب و سنن، سبک زندگی عشایری و کوچ‌نشینی در برخی نقاط خرم‌آباد و مراسم مختص به این سبک زندگی، لباس، سبک زندگی، روابط اجتماعی سنتی و حفظ بسیاری از سنن این شهر است که از صدها سال پیش تاکنون حفظ شده و در سال‌های اخیر نیز مورد توجه ویژه قرار گرفته و مورد توجه گردشگران بومی و غیر بومی بوده است. مردم شهر خرم‌آباد هنوز هم با وجود توسعه شهری، آداب و سنن خود را حفظ کرده‌اند. شهر خرم‌آباد حتی از نظر حفظ طبیعت بکر در ردیف اولین شهرهای کشور قرار دارد که به‌خوبی از این دارایی‌ها حفاظت نموده است. اطراف شهر خرم‌آباد را ارتفاعات زیبای زاگرس فراگرفته و حتی دارای آبشارها و صخره‌های بسیار زیبایی است که توسعه گردشگری بومی در این شهر می‌تواند این شهر را به یکی از بزرگ‌ترین مقاصد گردشگری تبدیل کند. برای توضیح بیشتر توزیع میانگین و H_0 هیستوگرام مربوط به آن در شکل (۳) آورده شده است.

شکل ۳. نمودار تأثیر توسعه گردشگری بومی بر توسعه شهر خرم‌آباد

فرضیه تحقیق: بین شاخص‌های توسعه گردشگری بومی از نظر تأثیر بر جوامع محلی شهر خرم‌آباد تفاوت وجود دارد: $H_1 \neq \mu_1 \neq \mu_2 \neq \mu_3 \neq \mu_4$

هدف از انجام آزمون واریانس یک‌طرفه بررسی تفاوت اثرگذاری توسعه گردشگری بومی بر جوامع محلی شهر خرم‌آباد است. بر اساس نتایج حاصل از تحلیل واریانس یک‌طرفه، از نظر تأثیرگذاری توسعه گردشگری بومی بر توسعه جوامع محلی شهر خرم-

در این بخش با استفاده از آزمون T به بررسی تأثیر گردشگری بومی بر توسعه محلی شهر خرم‌آباد با استفاده از از چهار شاخص اقتصادی، فرهنگی-اجتماعی، زیرساختی-خدماتی و زیست-محیطی پرداخته شده است. نتایج این آزمون در جدول (۵) آورده شده است. در این آزمون عدد ۳ در محدوده بازه اطمینان قرار نمی‌گیرد در نتیجه، فرض صفر رد می‌شود؛ ولی با توجه به نتایج به‌دست‌آمده از پرسش‌نامه برای چهار شاخص (اقتصادی، فرهنگی-اجتماعی، زیرساختی-خدماتی و زیست-محیطی)، بالاتر از حد مبنا (۳) بوده که این امر نشان از تأثیرگذاری گردشگری بومی بر توسعه جوامع محلی شهر خرم‌آباد دارد؛ ولی اتکا به این میانگین از نظر آماری صحیح نیست؛ بنابراین به بررسی مقدار P-value پرداخته می‌شود؛ به این دلیل که P-value به‌دست‌آمده برای تمام شاخص‌ها (۰/۰۰۰) کوچک‌تر از سطح معناداری ۰/۰۵ است در نتیجه فرض صفر رد می‌شود؛ لذا با اطمینان ۹۵٪ اطمینان می‌توان نتیجه گرفت توسعه گردشگری بومی بر توسعه محلی شهر خرم‌آباد اثرات مطلوبی خواهد داشت. از دلایل اصلی که مطلوبیت توسعه گردشگری بومی برای توسعه شهر خرم‌آباد از دید

آزمون واریانس یک‌طرفه برای معناداری اختلاف بین تأثیر هر یک از شاخص‌های توسعه گردشگری بومی بر جوامع محلی شهر خرم‌آباد

فرضیه صفر: بین شاخص‌های توسعه گردشگری بومی از نظر تأثیر بر جوامع محلی شهر خرم‌آباد تفاوت وجود ندارد: $H_0 = \mu_1 = \mu_2 = \mu_3 = \mu_4$

شاخص‌های توسعه گردشگری بومی از نظر تأثیرگذاری بر جوامع محلی شهر خرم‌آباد تفاوت وجود دارد و همچنین همه شاخص‌ها دارای تفاوت در میانگین می‌باشند.

آباد تفاوت معناداری وجود دارد. به دلیل اینکه مقدار P-value به دست آمده که برابر با ۰/۰۰۰ است و کوچک‌تر از آلفای ۰/۰۵ است؛ بنابراین فرض صفر H_0 رد می‌شود و نتیجه‌گیری می‌شود که بین

جدول ۶. نتایج آزمون تحلیل واریانس یک طرفه تفاوت میانگین تأثیرگذاری شاخص‌های توسعه گردشگری بومی بر جوامع محلی خرم‌آباد

p-value	F	مجموع مربعات		انحراف معیار	میانگین	شاخص‌ها
		درون گروهی	بین گروهی			
۰/۰۰۰	۱۵۷/۱۸	۷۷/۱۰۶	۰/۴۹۱	۰/۵۰۶۸	۴/۱۷۹۲	اقتصادی
				۰/۸۴۵۶	۳/۲۸۵۷	فرهنگی-اجتماعی
				۰/۷۳۹۱	۳/۳۳۵۱	خدماتی-زیرساختی
				۰/۶۶۶۴	۳/۲۴۱۶	زیست محیطی

(منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۳)

ها در گروه B قرار گرفته‌اند. شاخص اقتصادی دارای تأثیرگذاری بیشتری می‌باشد و این مسأله بر همه روشن است که اولین تأثیر توسعه گردشگری در هر مکانی، بعد اقتصادی مسأله است که در نگاه اول سبب رشد اقتصادی می‌شود. با ورود گردشگران به یک مکان بومی اشتغال‌زای افزایش می‌یابد مشاغل محلی رشد پیدا کرده، مهارت‌های شغلی بیشتر و صنایع بومی و محلی بیشتر در معرض دید همگان قرار می‌گیرند که این مسأله رونق محلی را در پی خواهد داشت.

برای بررسی اینکه میانگین کدام یک از شاخص‌ها با بقیه متفاوت است، از آزمون Tukey استفاده شد. این آزمون دو نوع خروجی (۱- گروه‌بندی، ۲- بردار فاصله اطمینان) دارد که در خروجی اول این آزمون گروه‌بندی با حروف انگلیسی آورده شده است. گروه‌هایی که حرف مشترک دریافت کرده‌اند، اختلاف معنی‌داری با هم ندارند. گروه‌هایی که حرف متفاوت دریافت کرده‌اند نشانگر تفاوت معنی‌دار آن‌ها با هم است. نتایج این آزمون در جدول (۷) نشان داده شده است. در این آزمون شاخص اقتصادی با میانگین ۴/۱۷۹۲ در گروه A و سایر گروه-

جدول ۷. نتایج آزمون توکی برای مقایسه تفاوت معناداری تأثیر شاخص‌های توسعه گردشگری بومی بر جوامع محلی شهر خرم‌آباد

شاخص‌ها	تعداد نمونه	میانگین	طبقه‌بندی
اقتصادی	۳۸۵	۴/۱۷۹۲	A
خدماتی-زیرساختی	۳۸۵	۳/۳۳۵۱	B
اجتماعی-فرهنگی	۳۸۵	۳/۲۸۵۷	B
زیست محیطی	۳۸۵	۳/۲۴۱۶	B

(منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۳)

محیطی کم شده است. با توجه به بردارها در تفاوت شاخص‌های اقتصادی و فرهنگی-اجتماعی عدد صفر قرار نگرفته است؛ پس دو گروه با هم اختلاف دارند. در قسمت دوم این بردارها با توجه به فاصله اطمینان میانگین شاخص فرهنگی-اجتماعی و

در خروجی قسمت دوم به شکل بردار (شکل ۵) که اصطلاحاً فاصله اطمینان نامیده می‌شود تفاوت این شاخص‌ها آورده شده است. با توجه به بردارها در قسمت اول شاخص اقتصادی از سه شاخص فرهنگی-اجتماعی، زیرساختی-خدماتی و زیست-

خدماتی-زیرساختی و زیست محیطی عدد صفر قرار گرفته پس دو گروه با هم تفاوت ندارند. نتایج این قسمت، تأییدکننده خروجی قسمت اول است.

زیرساختی خدماتی عدد صفر قرار گرفته دو گروه با هم تفاوت چندانی ندارند. در قسمت سوم بردارها با توجه به فاصله اطمینان میانگین شاخص

Economic subtracted from: (اقتصادی)				
Lower	Center	Upper		
فرهنگی-اجتماعی	-1.0231	-0.8935	-0.7639	
خدماتی-زیرساختی	-0.9737	-0.8442	-0.7146	
زیست محیطی	-1.0672	-0.9377	-0.8081	
+-----+-----+-----+-----+-----				
فرهنگی-اجتماعی		(--*--)		
خدماتی-زیرساختی		(---*--)		
زیست محیطی		(---*--)		
+-----+-----+-----+-----+-----				
	-1.05	-0.70	-0.35	0.00
Cultural and social subtracted from: (فرهنگی-اجتماعی)				
Lower	Center	Upper		
خدماتی-زیرساختی	-0.0802	0.0494	0.1789	
زیست محیطی	-0.1737	-0.0442	0.0854	
+-----+-----+-----+-----+-----				
خدماتی-زیرساختی		(--*--)		
زیست محیطی		(---*--)		
+-----+-----+-----+-----+-----				
	-1.05	-0.70	-0.35	0.00
Service-infrastructure subtracted from: (خدماتی-زیرساختی)				
Lower	Center	Upper		
زیست محیطی	-0.2231	-0.0935	0.0361	
+-----+-----+-----+-----+-----				
زیست محیطی		(---*--)		
+-----+-----+-----+-----+-----				
	-1.05	-0.70	-0.35	0.00

شکل ۵. مقایسه دو به دویی میانگین‌ها با استفاده از آزمون توکی با سطح اطمینان ۹۵٪ شایان توجه است.

(منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۳)

روشی پایدار و مسؤولانه برای سفر، اهمیت فزاینده‌ای پیدا کرده است. این نوع گردشگری نه تنها به گردشگران این فرصت را می‌دهد تا با فرهنگ‌ها و سبک زندگی‌های مختلف آشنا شوند، بلکه به جوامع محلی نیز کمک می‌کند تا اقتصاد خود را تقویت کرده و هویت فرهنگی خود را حفظ کنند. همچنین در این تحقیق می‌توان بیان کرد که گردشگری بومی به-عنوان یک نوع گردشگری مسؤولانه و پایدار، تفاوت‌های اساسی با دیگر انواع گردشگری دارد. این تفاوت‌ها در اهداف، تأثیرات و رویکرد کلی نسبت به سفر نهفته است. برای مثال می‌تواند اظهار کرد که گردشگری بومی بر حفظ فرهنگ، محیط زیست و ایجاد توسعه پایدار در جوامع محلی تمرکز دارد، درحالی‌که در گردشگری انبوه بیشتر به دنبال سودآوری و جذب حداکثری گردشگر است. گردشگری بومی معمولاً تأثیرات مثبت و پایدار بر جوامع محلی دارد، درحالی‌که گردشگری انبوه

با توجه به پژوهش حاضر می‌توان دلایل مختلفی برای توسعه و اثرات مثبت گسترش گردشگری بومی بر جوامع محلی شهر خرم‌آباد ذکر کرد که در زیر آمده است:

۵ نتیجه‌گیری

بررسی جایگاه گردشگری بومی، می‌تواند از اهمیت بسیار بالایی در رونق و توسعه منطقه بومی داشته باشد. این مقاله با کمک شاخص‌های گردشگری بومی به نگارش درآمده است تا ضمن برجسته‌سازی اهمیت شاخص‌های گردشگری بومی به تبیین آن پرداخته شد. این تلاش مسیر جدید را برای بحث گردشگری بومی در جوامع محلی با استفاده از رویکرد مسؤولانه و پایدار ایجاد کرده است. یافته‌های حاصل از تحلیل‌های محققان گذشته نشان می‌دهد که گردشگری بومی یک مسائل جدی و ضروری است. بنابراین گردشگری بومی، به‌عنوان

پایه اصلی پژوهش بر اساس نظریه تعامل اجتماعی (تبادل اجتماعی) بنیاد نهاده شده است. با توجه به نظریه تعامل اجتماعی به بررسی نظرات ساکنین شهر خرم‌آباد از طریق پرسش‌نامه و انجام مصاحبه پرداخته شد. جامعه آماری پژوهش شهر خرم‌آباد بود که با توجه به جمعیت ۳۸۰۸۲۹ نفری شهر خرم‌آباد از طریق فرمول کوکران ۳۸۵ نفر به عنوان تعداد افراد نمونه در نظر گرفته شد. انتخاب افراد حاضر نمونه به صورت کاملاً تصادفی بود. برای تحلیل نتایج از نرم‌افزار Spss و Minitab و برای ترسیم نقشه‌ها از ArcGIS10.2 استفاده گردید. برای بررسی ویژگی‌های پاسخ‌گویان از آمار توصیفی (درصد، فراوانی) برای تجزیه و تحلیل نهایی یافته‌ها از آزمون تی تک‌نمونه‌ای و برای بررسی تفاوت اثرگذاری شاخص‌های توسعه گردشگری بومی بر جوامع محلی شهر خرم‌آباد از آزمون تحلیل واریانس یک‌طرفه (ANOVA) استفاده شد. برای سنجش پایایی پرسش‌نامه از آلفای کرونباخ استفاده شد. مقدار آلفا ۰/۹۱۵ است که میزان بسیار بالای همبستگی درونی بین سؤالات پژوهش را نشان می‌دهد. بررسی ویژگی توصیفی پاسخ‌گویان نشان داد که از مجموع جامعه ۳۸۵ نفره مورد مطالعه، ۲۰۶ نفر زن و ۱۷۹ نفر مرد، اکثریت جامعه، دارای تحصیلات کارشناسی و ساکن در شهر خرم‌آباد بودند. نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای برای بررسی تأثیر توسعه گردشگری بومی بر جامعه محلی خرم‌آباد نشان می‌دهد که به این دلیل که P-value به دست آمده برای تمام شاخص‌ها (۰/۰۰۰) کوچک‌تر از سطح معناداری ۰/۰۵ است. در نتیجه فرض صفر رد می‌شود؛ لذا با اطمینان ۹۵٪ اطمینان می‌توان نتیجه گرفت توسعه گردشگری بومی بر توسعه محلی شهر خرم‌آباد اثرات مطلوبی خواهد داشت. از دلایل اصلی که مطلوبیت توسعه گردشگری بومی برای توسعه شهر خرم‌آباد از دید ساکنین محلی این شهر؛ وجود فرهنگ بومی، جشن‌های مختلف به مناسبت‌های مختلف به‌ویژه مراسم عروسی و ازدواج که بسیار زیبا و کاملاً به صورت سنتی برگزار می‌گردد، زبان، آداب و سنن، سبک زندگی عشایری و کوچ‌نشینی در برخی نقاط خرم‌آباد

می‌تواند به تخریب محیط زیست، از بین رفتن فرهنگ محلی و افزایش نابرابری منجر شود. همچنین گردشگری بومی، رویکردی مشارکتی و مبتنی بر جامعه دارد، درحالی‌که گردشگری انبوه، معمولاً رویکردی تجاری و سودمحور دارد. بنابراین این مقایسه نشان می‌دهد که گردشگری بومی نسبت به دیگر انواع گردشگری رویکرد پایدار و با توجه به ویژگی‌های انسانی و طبیعی مناطق مورد مطالعه توجه اساسی دارد. این تحقیق بر شهر خرم‌آباد تمرکز کرده است که دارای فرهنگی غنی و حفظ ارزش‌های بومی و سنتی است. بنابراین هدف از انجام این پژوهش، بررسی نقش و تأثیر گردشگری بومی بر جامعه محلی شهر خرم‌آباد به عنوان یکی از اصیل‌ترین شهرهای ایران است. با توجه به پتانسیل‌های فرهنگی، تاریخی و طبیعی این شهر، شناخت دیدگاه‌های ساکنان بومی در راستای توسعه گردشگری بومی می‌تواند به برنامه‌ریزان کمک کند تا رویکردی جامع و پایدار برای توسعه این صنعت در نظر بگیرند. توسعه پایدار گردشگری در خرم‌آباد نه تنها به رشد اقتصادی منطقه کمک می‌کند، بلکه می‌تواند به حفظ هویت فرهنگی، ارتقای ارزش‌های بومی و حفاظت از محیط زیست نیز کمک شایانی کند.

این پژوهش از نظر مبانی با کار Jennings (۲۰۱۷) با عنوان مردم بومی و گردشگری، Butler (۲۰۲۱) با عنوان تحقیق در مورد گردشگری، مردم و توسعه اقتصادی: یک مؤلفه گمشده، Narain and Pondy (۲۰۲۳) با عنوان گردشگری بومی: هموار کردن راه برای حفاظت از حقوق مردم بومی و کارهای Alamineh and et al (۲۰۲۳)، Lei and et al (۲۰۲۳) و Brooks and et al و از نظر روش با کار Wani and et al (۲۰۲۳) با عنوان ارزیابی دیدگاه‌ها و نگرش‌های جامعه بومی نسبت به اثرات توسعه گردشگری در شمال غربی هیمالیا، هند و کارهای Quang and et al (۲۰۲۲)، Boulhila and et al (۲۰۲۳) و Alamineh and et al (۲۰۲۳) مشابهت و همخوانی دارد.

شهرهای ایران به شکل فراگیر ادامه پیدا کند، جوامع محلی ایرانی برای اینکه بیشتر شناخته شوند به پژوهش‌های عمیق‌تری نیازمند هستند و قطعاً جوامع محلی ایران پتانسیل‌های گسترده داشته و دارند که مورد توجه در ابعاد جهانی و محلی قرار بگیرند.

ب) مسؤولین: خدمات زیرساختی، دیجیتالی و ارتباطی در شهر خرم‌آباد برای توسعه گردشگری نیازمند حمایت‌های مسؤولان‌تر دولت و مسؤولین است.

حامی

بنا به اظهار نویسنده مسؤول این مقاله هیچ‌گونه حامی مالی نداشته است.

سهم نویسندگان در پژوهش

سهم نویسندگان در این کار پژوهشی برابر می‌باشد.

تضاد منافع

نویسندگان اعلام می‌دارند که هیچ تضاد منافی در رابطه با نویسندگی و یا انتشار این مقاله وجود ندارد.

تقدیر و تشکر

نویسندگان، از همه یاوران، به دلیل مشاوره و راهنمایی علمی و مشارکتشان تشکر و قدردانی می‌نمایند.

و مراسم مختص به این سبک زندگی، لباس، سبک زندگی، روابط اجتماعی سنتی و حفظ بسیاری از سنن این شهر است که از صدها سال پیش تاکنون حفظ شده و در سال‌های اخیر نیز مورد توجه ویژه قرار گرفته و مورد توجه گردشگران بومی و غیر بومی بوده است. از آزمون واریانس یک‌طرفه برای بررسی تفاوت اثرگذاری توسعه گردشگری بومی بر جوامع محلی شهر خرم‌آباد استفاده شد. بر اساس نتایج حاصل از تحلیل واریانس یک‌طرفه، از نظر تأثیرگذاری توسعه گردشگری بومی بر توسعه جوامع محلی شهر خرم‌آباد تفاوت معناداری وجود دارد. به دلیل اینکه مقدار P -value به دست آمده که برابر با $0/000$ است و کوچک‌تر از آلفای $0/05$ است؛ بنابراین فرض صفر H_0 رد می‌شود و نتیجه‌گیری می‌شود که بین شاخص‌های توسعه گردشگری بومی از نظر تأثیرگذاری بر جوامع محلی شهر خرم‌آباد تفاوت وجود دارد و همچنین همه شاخص‌ها دارای تفاوت در میانگین می‌باشند.

۶ ارائه پیشنهاد

پژوهش صورت گرفته توسط محققین این مقاله پیشنهاداتی در جهت توسعه بیشتر گردشگری بومی و توسعه محلی در شهر خرم‌آباد و سایر جوامع محلی کشور را برای دو گروه به شرح زیر را دارد:

الف) محققین: پژوهش‌های مرتبط با توسعه گردشگری بومی و اثرات آن بر شهر خرم‌آباد و سایر

منابع

- Alamineh, G. A., Hussein, J. W., Endaweke, Y., & Tadesse, B. (2023). The local communities' perceptions on the social impact of tourism and its implication for sustainable development in Amhara regional state. *Heliyon*.
<https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2023.e17088>
- Aulia, R., & Kusumastuti, R. (2022). Indigenous Tourism Concept of Building Friendly Tourism for Indigenous Baduy People: Literature Study. *Budapest International Research and Critics Institute-Journal (BIRCI-Journal)*, 5(2), 11026-11032. DOI:
<https://doi.org/10.33258/birci.v5i2.4920>
- Akbar, S., & Sharp, A. (2023). The growth of Aboriginal tourism in remote Australia: Indigenist method for an operator perspective. *Tourism Recreation Research*, 1-14.
<http://dx.doi.org/10.1080/02508281.2023.2180724>
- Alikhani, Muslim, Azmi, Aij and Moradi, Omid Ali. (1402). Investigating the impact of the establishment of the Pomegranate Festival tourism event on the development of villages in Baingan district of Paveh city. *Journal of Culture Tourism*, 4 (12), January 1402, pp. 63-54. (in Persian). DOI:
[10.22034/TOC.2023.380044.1107](https://doi.org/10.22034/TOC.2023.380044.1107)
- Boulhila, S., Alouat, M., Rezzaz, M. A., & Schmitz, S. (2022). Towards a development model of local cultural tourism through the involvement of local actors (Province of Constantine, Algeria). *GeoJournal of Tourism and Geosites*, 40(1).
<http://dx.doi.org/10.30892/gtg.40101-797>
- Baloch, Q. B., Shah, S. N., Iqbal, N., Sheeraz, M., Asadullah, M., Mahar, S., & Khan, A. U. (2023). Impact of tourism development upon environmental sustainability: A suggested framework for sustainable ecotourism. *Environmental Science and Pollution Research*, 30(3), 5917-5930.
<http://dx.doi.org/10.1007/s11356-022-22496-w>
- Brooks, C., Waterton, E., Saul, H., & Renzaho, A. (2023). Exploring the relationships between heritage tourism, sustainable community development and host communities' health and wellbeing: A systematic review. *PLoS One*, 18(3), e0282319.
<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0282319>
- Butler, R. (2021). Research on tourism, indigenous peoples and economic development: a missing component. *Land*, 10(12), 1329.
<https://doi.org/10.3390/land10121329>

- Gemar, G., Soler, I. P., & Moniche, L. (2023). Exploring the impacts of local development initiatives on tourism: A case study analysis. *Heliyon*, 9(9). <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2023.e19924>
- Gustafsson, C., & Amer, M. (2023). Forsvik, Sweden: Towards a People–Public–Private Partnership as a Circular Governance and Sustainable Culture Tourism Strategy. *Sustainability*, 15(5), 4687. <https://doi.org/10.3390/su15054687>
- Jennings, H. (2017). Indigenous peoples & tourism. *Tourism Concern*. <https://www.humanrights-in-tourism.net/file/1197/download?token=oz2BGD4U>
- Khizar, H. M. U., Younas, A., Kumar, S., Akbar, A., & Poulova, P. (2023). The progression of sustainable development goals in tourism: A systematic literature review of past achievements and future promises. *Journal of Innovation & Knowledge*, 8(4), 100442. <https://doi.org/10.1016/j.jik.2023.100442>
- Lei, W. S. C., Suntikul, W., & Chen, Z. (2023). Tourism development induced social change. *Annals of Tourism Research Empirical Insights*, 4(1), 100088. <http://dx.doi.org/10.1016/j.annale.2023.100088>
- Liu, Y. L., Chiang, J. T., & Ko, P. F. (2023). The benefits of tourism for rural community development. *Humanities and Social Sciences Communications*, 10(1), 1-12. <http://dx.doi.org/10.1057/s41599-023-01610-4>
- Mosquera-Guerrero, A., Rodríguez Martínez, J., Ordóñez Abril, D. Y., & Calderón Sotero, J. H. (2023). Project design and development in indigenous communities: a literature review. *Gestão & Produção*, 30. <http://dx.doi.org/10.1590/1806-9649-2022v29e6022>
- Maswanganyi, F. T., & Salawu, A. (2023). Cultural tourism and indigenous languages: fostering economic development in Polokwane Local Municipality. *International Journal of Research in Business and Social Science* (2147-4478), 12(10), 32-40. <http://dx.doi.org/10.20525/ijrbs.v12i10.3116>
- Narain. A & Pondey, B. (2023). Indigeous tourism: Pavig the way for way for protecting indigeous people's rights. *Journal of Emerging Technologies and Innovative Research*, Volume 11 | Issue 2 | February 2024. <https://www.jetir.org/view?paper=JETIR2308350>
- Quang, T. D., Nguyen, Q. X. T., Nguyen, H. V., Dang, V. Q., & Tang, N. T. (2023). Toward sustainable community-based tourism development: Perspectives from local people in Nhon Ly coastal community, Binh Dinh

- province, Vietnam. *Plos one*, 18(10), e0287522.
<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0287522>
- Ramos-García, J. L., Vargas-Chanes, D., & Toledo-López, A. (2023). Perception of social prosperity in indigenous tourism destinations in Mexico: The mediator effect of competitiveness of the destinations. *Cogent Business & Management*, 10(2), 2235105.
<http://dx.doi.org/10.1080/23311975.2023.2235105>
- Sumanapala, D., & Wolf, I. D. (2023). A well-being perspective of Indigenous tourism in Sri Lanka. *Annals of Tourism Research Empirical Insights*, 4(2), 100099.
<https://doi.org/10.1016/j.annale.2023.100099>
- Shahbazi, Hossein Reza and Mousavi Mahmoodabadi, Sayeda Bahare. (2023). Analyzing the role of tourism in sustainable rural development (case study: Mahmoudabad village, Khodabande city, Zanjan province). *Journal of Geography and Human Relations*, Fall 2023, Volume 6, Number 2, pp. 108-124. (in persian). DOI: 10.22034/GAHR.2023.383812.1809.
- Tresiana, N., Sanjaya, R., & Duadji, N. (2023). Indigenous Community-Friendly Tourism Development Strategy Through Governance Approach. *Jurnal Ilmu Administrasi* Media Pengembangan Ilmu dan Praktek Administrasi, 20(2), 169-177.
<http://dx.doi.org/10.31113/jia.v20i2.955>
- Tavalai, Simin and Timuri, Samia. (2017). Strategic planning of tourism development in the historical context of cities (case study: historical context of Khorramabad city). *Sarza-min Geographic Quarterly*, Year 15, Number 58, Summer 2017, 31-48. (in persian)
file:///C:/Users/Pish-roPardaz/Downloads/6006813975803.pdf
- Yusoh, M. P., Kumalah, M. J., Latip, N. A., Hussin, R., Zakaria, Z., Jamru, L. R., ... & Pingking, A. (2023). Impact of the Tourism Sector on the Socio-Economy of Indigenous People on The Islands Around Semporna. In *BIO Web of Conferences* (Vol. 73, p. 03008). EDP Sciences.
<http://dx.doi.org/10.1051/bio-conf/20237303008>
- Yari Hessari, Aristotle and Mohammadi, Chenour. (1402). Analyzing the role of tourism on the development of tourism target villages in Paveh city. *Journal of Geography and Human Relations*, Fall 1402, Volume 6, Number 2, pp. 473-489. (in Persian). DOI:10.22034/GAHR.2023.395145.1862.
- Wani, M. S., Bhat, M. S., Alam, A., & Mir, S. A. (2023). Assessing indigenous

community's perspectives and attitudes toward tourism development impacts in the northwestern Himalayas, India. *Socio-Ecological Practice Research*, 5(1), 63-78.

<https://doi.org/10.1007/s42532-022-00134-6>

Ziari, Karamatullah, Hatami, Ahmad and Safarpour, Abulhassan. (2021).

Evaluation of dimensions and components of livability in urban areas with a sustainable development approach (case example of Khorramabad city areas). *Future Cities Vision Quarterly*, second period, second issue, series (6), summer 2021, pp. 33-50. (in persian). <http://jvfc.ir/article-1-100-fa.html>.

